

บทที่ 2 ทฤษฎีในการศึกษา

การวิเคราะห์งบการเงิน เป็นกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการหนึ่งจากงบการเงินของกิจการนั้น พร้อมทั้งนำข้อเท็จจริงดังกล่าว มาประกอบการตัดสินใจต่อไป การวิเคราะห์งบการเงินมีจุดมุ่งหมายเพื่อแปลงข้อมูลของงบการเงิน ให้เป็นข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองเบื้องต้น พยากรณ์ วินิจฉัยปัญหา ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางตัดสินใจทางการเงิน อย่าง สมเหตุสมผล⁴

ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของบริษัทในอุตสาหกรรมเซรามิกใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยอาศัยข้อมูลจากงบการเงินนำมาวิเคราะห์และแปลความตาม งบการเงิน เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานและปัญหาอันอาจเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา จำเป็นต้อง อาศัยทฤษฎีทางการเงินที่เกี่ยวข้องมาช่วยในการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์งบการเงิน⁵

การวิเคราะห์และแปลความตามงบการเงินรวมทั้งการจัดทำรายงานเพื่อใช้ ประโยชน์ในการบริหารงานของผู้บริหาร เป็นงานที่นักการเงินรับช่วงมาจากนักบัญชีซึ่งได้ตัวเลข จากบัญชีแยกประเภทต่างๆ ที่ได้จัดทำขึ้นสรุปออกมาเป็นงบการเงินหรือรายงานทางการเงิน นักการเงินจะนำตัวเลขเหล่านี้มาใช้ประโยชน์โดยการวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์พร้อม ทั้งข้อคิดเห็นต่อฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารจะเป็นผู้ตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่อไป ถ้าฝ่ายบริหารมีความรู้ ทางการเงินด้วยแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินงาน ขั้นตอนการวิเคราะห์งบการเงิน มีดังนี้

- 1) กำหนดเป้าหมายในการวิเคราะห์

⁴ เพชร จุมทรัพย์ , วิเคราะห์งบการเงิน , กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2543 , หน้า 1.

⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 11.

- 2) รวบรวมข้อมูล
- 3) จัดวางข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ
- 4) เลือกเครื่องมือที่จะใช้วิเคราะห์ให้เหมาะสม เครื่องมือเหล่านี้มีดังนี้
  - การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามแนวโน้ม
  - การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามแนวตั้ง
  - การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน
- 5) การแปลความ
- 6) จัดทำรายงานเสนอฝ่ายบริหาร

สำหรับการศึกษารัชนีนี้ได้กำหนดเป้าหมายในการวิเคราะห์เพื่อต้องการทราบถึงผลการดำเนินงานและปัญหาของบริษัทในอุตสาหกรรมเซรามิกในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำปางในระหว่างปี พ.ศ. 2538 – 2542 โดยรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากงบการเงินและการจัดวางข้อมูลในรูปแบบตารางที่เปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละบริษัทและแต่ละปีพร้อมทั้งค่าเฉลี่ย โดยในส่วนเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ได้เลือกเครื่องมือที่คิดว่าเหมาะสมต่อการวิเคราะห์ทั้งงบการเงินของบริษัทในอุตสาหกรรมเซรามิก ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละเครื่องมือทางการเงินดังนี้

2.1.1 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบของงบการเงินและอัตราส่วนของปีปัจจุบันกับงบการเงินและอัตราส่วนของปีก่อนๆ เพื่อแสดงถึงความเจริญเติบโตหรือความถดถอยของการดำเนินงานของกิจการ

2.1.1.1 การเปรียบเทียบตามแนวโน้ม (Trend Analysis)⁶

เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของรายการในงบการเงินต่างงวดเวลาหรืองบการเงินหลายงวด โดยดูการเปลี่ยนแปลงของรายการระหว่างงวดหรือปีการดำเนินงานว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นหรือลดลงอย่างไรบ้าง ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงอัตราการขยายตัวหรือความเจริญเติบโต

⁶ จินดา ชันทอง , การวิเคราะห์งบการเงิน , กรุงเทพฯ : ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2540 , หน้า 5.

ของกิจการในด้านต่างๆ เช่น ขนาดของเงินทุน ยอดขาย รวมทั้งผลตอบแทนของการดำเนินงาน เป็นต้น สำหรับการศึกษารเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรายการต่างๆ ในงบการเงินแต่ละปีนี้ กำหนดให้ ปี 2538 เป็นปีฐานสำหรับการคำนวณหาร้อยละที่เพิ่มหรือลดลง กำหนดได้ดังนี้

$$\text{ร้อยละที่เปลี่ยน} = \frac{\text{ข้อมูลปีปัจจุบัน} - \text{ข้อมูลปีฐาน}}{\text{ข้อมูลปีฐาน}} \times 100$$

2.1.1.2 การเปรียบเทียบตามแนวดิ่ง (Common Size Analysis)

เป็นการลดตัวเลขของแต่ละรายการที่ปรากฏในงบดุลและงบกำไรขาดทุน ให้เป็นอัตราร้อยละของสินทรัพย์รวม หรือเป็นอัตราร้อยละของหนี้สินและทุนรวม เพื่อเน้นให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ของกิจการ สำหรับการศึกษานี้อาศัยวิธีการเปรียบเทียบตามแนวดิ่ง มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากงบดุลของแต่ละบริษัทเป็นหลักซึ่งแยกการวิเคราะห์เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามแนวดิ่งเฉพาะส่วนสินทรัพย์หมุนเวียน
- 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามแนวดิ่งเฉพาะ โครงสร้างเงินทุน
- 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบงบดุลและงบกำไรขาดทุนตามแนวดิ่ง

2.1.2 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน⁷

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสองรายการของงบการเงินที่สนใจ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่างๆ ของรายการว่าความสัมพันธ์มีความเหมาะสมหรือไม่เนื่องจากปกติแล้วการเสนอหรือรายงานข้อมูลของนักบัญชีการเงินมิได้แสดงถึงความสัมพันธ์ของรายการ แต่จะแสดงแยกเป็นรายการไป ความสัมพันธ์ของรายการอาจเกิดขึ้นเนื่องจากลักษณะของกิจกรรมเกี่ยวข้องกันหรือเป็นกิจกรรมที่มีผลต่อกัน

ประเภทของอัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้วิเคราะห์

- 1) อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (Liquidity Ratio)
- 2) อัตราส่วนแสดงสภาพเสียด (Leverage Ratio)

⁷ เพชร ชุมทรัพย์ , วิเคราะห์งบการเงิน , กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2543 , หน้า 199 – 213.

- 3) อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน (Activity Ratio)
- 4) อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร (Profitability Ratio)

1) อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (Liquidity Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ โดยพิจารณาจากเงินสดและสินทรัพย์ใกล้เคียงเงินสดที่กิจการมีอยู่ในขณะใดขณะหนึ่งว่าเพียงพอที่จะจ่ายภาระผูกพันระยะสั้นคือหนี้สินหมุนเวียนต่างๆ หรือไม่ อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์แสดงสภาพคล่อง ประกอบด้วย

1.1) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ หรือความสามารถในการที่จะก่อหนี้ระยะสั้น

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

1.2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ โดยพิจารณาสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนตัวเองเป็นเงินสดได้เร็ว ซึ่งได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์ที่เปลี่ยนมือง่าย และลูกหนี้ ว่ามีมากน้อยเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินที่ต้องชำระคืนในระยะสั้น

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

2) อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง (Leverage Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงนโยบายทางการเงินของกิจการเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของเงินทุน รวมถึงความสามารถในการกู้ยืมระยะยาวของกิจการ และความเสี่ยงระยะยาวของผู้ให้สินเชื่อ (Long-term Risk) อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพเสี่ยงประกอบด้วย

2.1) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt Ratio) โดยพิจารณาเทียบหาความสัมพันธ์ในโครงสร้างของการถือสินทรัพย์ทั้งหมดของธุรกิจว่าเป็นของเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นเท่าใด และเป็นของเจ้าหนี้หรือได้รับสินเชื่อมาเท่าใด โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของสินทรัพย์รวม.

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$$

2.2) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt - to - Equity Ratio) เพื่อพิจารณาสัดส่วนของหนี้สินทั้งหมดเมื่อเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของการคำนวณอัตราส่วนนี้ในแง่ของผู้ถือหุ้นก็เพื่อพิจารณาภาระผูกพันทั้งหมดของบริษัทที่มีต่อผู้มีสิทธิเรียกร้องในสินทรัพย์ของบริษัทก่อนผู้ถือหุ้น

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$

2.3) อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio) แสดงถึงความสามารถในการจ่ายภาระผูกพันทางการเงินที่สำคัญ คือดอกเบี้ยจ่ายเพื่อวิเคราะห์ว่าบริษัทมีรายได้ก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายเป็นกี่เท่าของภาระดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายในแต่ละงวด

$$\begin{aligned} & \text{อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย} \\ & = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}} \end{aligned}$$

3) อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน (Activity Ratio)⁸

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึง ความสามารถของฝ่ายบริหารในการใช้เงินทุนที่จัดหาในการดำเนินงาน ซึ่งวัดจากรายได้ที่หามาได้กับจำนวนเงินที่ลงทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสำเร็จกับความพยายามว่าเหมาะสมหรือไม่ ผลสำเร็จจะแสดง

⁸ จินดา ชันทอง , การวิเคราะห์งบการเงิน , กรุงเทพฯ : ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2540 , หน้า 9.

ด้วยรายได้ ส่วนความพยายามจะแสดงด้วยเงินทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหากกิจการดำเนินงานโดย
ใช้เงินทุนเพียงเล็กน้อย แต่สามารถก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากย่อมแสดงถึงความสามารถของ
ฝ่ายบริหารกิจการดี เป็นต้น ในทางกลับกันหากมีรายได้น้อยในขณะที่กิจการต้องใช้เงินทุนจำนวน
มหาศาลแล้วย่อมแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพของฝ่ายบริหารนั่นเอง การเปรียบเทียบความ
สัมพันธ์ของรายการต่างๆ กับกิจการอื่นในอุตสาหกรรมจะทำให้เห็นภาพพจน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานประกอบด้วย

3.1) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (Account receivable turnover)

$$= \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{ลูกหนี้ถัวเฉลี่ย}}$$

เงินจากลูกหนี้ได้ดังนี้
จากอัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้นำมาคำนวณระยะเวลาในการเรียกเก็บ

3.2) ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บเงินจากลูกหนี้

$$= \frac{\text{จำนวนวันในงวดบัญชี}}{\text{อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้}}$$

3.3) อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (Inventory turnover)

การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสินค้าคงเหลือของกิจการคือ ประเมินได้
จากการหมุนเวียนของเงินลงทุนในรูปสินค้าคงเหลือว่าสามารถหมุนเวียนได้กี่รอบ ก่อให้เกิดรายได้
ค่าขายได้กี่รอบ ก่อให้เกิดค่าขายได้กี่เท่าของเงินที่ได้ลงทุนไป อัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพใน
การบริหารสินค้าคงเหลือคือ

อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ

$$= \frac{\text{ต้นทุนขาย}}{\text{สินค้าถัวเฉลี่ย}}$$

จากอัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือนำมาคำนวณระยะเวลาในการ
เก็บสินค้าคงเหลือไว้โดยเฉลี่ยได้ดังนี้

3.4) ระยะเวลาในการเก็บสินค้าคงเหลือไว้โดยเฉลี่ย

$$= \frac{\text{จำนวนวันในงวดบัญชี}}{\text{อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ}}$$

3.5) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total asset turnover) เป็นการพิจารณาโดยรวมถึงการบริหารเงินลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อก่อให้เกิดรายได้ว่าการบริหารมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

$$\text{อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

4) อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร (Profitability Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมดของธุรกิจ ทั้งด้านการขายและการลงทุน ดังนั้นจึงแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง   กำไรสัมพันธ์กับยอดขาย
ส่วนที่สอง   กำไรสัมพันธ์กับเงินลงทุน

ส่วนที่หนึ่ง   กำไรสัมพันธ์กับยอดขาย

4.1) อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ เป็นการวัดผลตอบแทนโดยสรุปของธุรกิจว่าได้มากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบยอดขายกับกำไรสุทธิ เพื่อใช้พิจารณาสมรรถภาพในการหากำไรสุทธิของกิจการ

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}} \times 100$$

ส่วนที่สอง กำไรสัมพันธ์กับเงินลงทุน ประกอบด้วย

4.2) อัตราผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์รวม เป็นการพิจารณาถึงอัตรากำไรสุทธิที่บริษัทได้รับจากการลงทุนทั้งหมดในงวดนั้น

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$$

4.3) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return or Equity - ROE) เป็นอัตราส่วนแสดงให้เห็นถึงกำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น เมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่ได้จากส่วนของผู้ถือหุ้น เพื่อวิเคราะห์สมรรถภาพในการทำกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นของกิจการ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$